

Földig Le Székely.

(Eibeszlés.)

Kéteszü, klánéták mellett régen lakodalmazó, kalakákon táncoló, szilaj emberarisztokrata, szép fehérnépek lovagja, rimes beszédűek, faóracsinálók, művészek, szenvedélyesek és erősek, édesanya kezét csókolók, harangszóra kalapot levevők utóda, állandóan a kapuban pipázó drága Ádám bátyánk.

Folyton incsellkedtünk vele.

— No öreg. Új főispánt kaptunk. — Kezdi valamelyik.

— Ki az? — böfentett egy adag füstöt.

— Irtózatosszigorú nagy ur az. Gróf.

— Majd megnézem — nyugtatott meg.

És megnézte. Gyalogolt érte husz kilométert.

— Fűzy Ádám vagyok. Negyven évig jegyző. —

Pár éve csapatott nyugdíjba az az akácára való főszolgabíró.

— Mi tetszik öreg? — fanyalodott tiszteletre a fehér alak iránt a gróf.

— Kíváncsi voltam rád méltóságos eszem, tiszteletedre jöttem.

A főispán, kissé mulatva rajta, végignézte az atillás, csizmás, szikár embert.

— Igazi földig le székely.

— Meghiszem azt — kapott a legényesre fent bajsza felé az öreg és haza feszengett büszkén.

— Hogy tetszett az új főispán — leptük meg.

— Ispotályba valló, fiaim, — fitymálta — a lélek hálni jár belé. Különben esmérem még képviselő korából. Neki mondotta meg Mózsi a magát.

— Melyik Mózsi?

— Bolond Mózsi.

Tüzes és haragos lett az arca Fűzy bátyánknak az öreges izgatottságtól. Nem tünt föl.

Bolond Mózsi különben közismert, plasztikus, havasi ősember volt. Télen-nyáron mezitláb járt, mel-lén szétvetett inggel, öles, rongyos, hegyi óriás, szálfalé-lő, borzas, konok, szótlan, görcsös öklében görcsös bottal. Erdőkkel élő, tüzzel pihenő, minden sziklazug-gal cimboráló nagyszerű bolond. Néha lehuzódott a fenyők országából és mindenkitől egy picullát kért. Nem koldult, — kért. Emberi tudomás szerint sem többet, sem kevesebbet senkitől soha el nem fogadott. Az említett esetben a grófnál véletlenül nem volt aprópénz, nem is akarta elküldeni a sziklák fiát; azért a veleálló alispánhoz fordult. Mózsi csigas haját megrázta, lenézően végigmérte.

— Miattam ne verje adósságba magát — és büszkén, fekete mosollyal otthagya.

— Ilyen a székely, ha koldus, ha bolond, — hengegett az öreg.

— El még az a bolond Mózsi, szükség volna rá.

Fűzy Ádám révedezett. Ilyen szintelen, fehér koponyákkal, rovásírásos öreg ábrázattal lehet csak így fontolgatni, ilyen szürke bagoly merevséggel, tudó-látó mérséklettel; mikor a beszéd ereje is csak rövid utra, kérdésről kérdésre repülve, közben nyugodva ér el.

— Hiszen tudjátok. Ezelőtt úgy tíz esztendővel a havasokon bocskorszíjjal megkötözött egy medvét s az azalatt széttépte.

Aranyos szemei megteltek futókönnyel. Valamit tréfába fojtott. Fondorkodva leplezte. Menyecskekkel való huncutkodásaira tért, magafeledéssel önmagát áltatta. Segítettünk feledni, becéztük a kalandjait, ártatlanságain botránkoztunk.

— Mennyi romlottság. — Menjen gyónni. Mikor megy gyónni?

— Hallálom után tíz évvel.

Közben este lett. Itt-ott feltetszettek a pásztorok tüzei. A madarak befelé fordultak a fészekben. A székely korszók a falon, öblükben a csend virágaival hallgattak. A hátsó tulipánszékek az asztal körül gyűlve komolyan állottak. Csintatlanságai elrebbentek, nagy törvénytmondó ítéletei felszakadtak, kemény koponyájának mélységeiből tisztán nézte a világot. A falu felett kerek, borsikás hegy volt, az alján szép fák, dusan, mint tömött fekete haj, de a teteje meszes, kopár, fehér csucos, mint egy pilises barátfej. Azon is lobogott a rendes tűz. Bolond tüzének hívták, senki se tudta közülünk miért. Ábris Mihály Tamás, egy munkából kivénült morcos, keserű faluszegénye rakta rendesen. Attól nem lehetett kitudni, elmoskolt mindenkit a tüze mellől. A hold, akárhonnan nézték, pontosan a Nagyszállás-hegy tetején haladt át. Mikor függőlegesen farkasszem nézett a tüzzel, tizenkét óra volt. Ilyenkor gyönyörű látvány volt a két tűz sugárbeszéde.

Fűzy Ádám szemben ült az ablakkal, most arra nézett.

— Kérdést teszek. — Kezdte. A tudományáról hírek keringettek a nép közt, ha kedve szottyant ilyenre. Micsoda tudomány volt az. Mese vagy mítosz, vagy legenda, vagy világcsalás, vagy akármilyen — de szép.

— Kérdést teszek atyafiak. — Miből van a borviz? Természetesen senki se tudta kivülről.

— Az mi? — mutatott a tejutra.

Felnéztek rá kivétel nélkül.

— Vették-e észre, hogy abból csillag ritkán esik.

— A Csaba királyfi dolgát ismerik. Amilyen lovakkal azok jártak rajta, nem csoda, ha ilyen utat vertek.

— De ha esik, székelyföldre esik?

Ezt megnyugvással elgondolják.

— Hová esik, — emeli a hangot az öreg, — ott keressék kijetnek, mert ott borviz buggyan ki a földből.

Tehát kérdést tett a tüzek felől nekünk is, de intelligens, tudós formában.

— Esméritek-e a tűz történetit?

Dehogy ismertük volna, ha bátyánk nyilatkozni akar. Ritkaság, ha ilyen hangulatban kapjuk.

— Azok az igazi történelem pedig. Ha hiszitek, ha nem, a régi pogány vallás szerint, ha székely fiu született, abban a pillanatban meggyújtottak egy tüzet, amit nemcsak áldozásnak tartottak, hanem a törzsi törvények értelmében ez a tűz jelentette minden jogát az élethez, hazához, melyben tüzhelyet kapott. — A tüzhelynek emléke ma is minden pászortüzzel. Nem tudunk róla, de bennünk maradt. Vérben-e, miben, ki tudja; de ha erdőbe kerülünk, szenvedély visz rá a tüztevérsre.

Itt elgondolkozott, sokráncu szempilláit szelíden leengedte.

Megnyílt a Keletmagyarországi Főiskolai Hallgatók Internátusa épületében a Vásárhelyi-sug.-ut 2. alatt

a „Jurán“ Kávémérés és Falatozó

Egyetemi hallgatóknak árkedvezmény. Naponta friss vacsora.

Legelőcsőbb bevásárlási hely a katonaság, csendőrség, rendőrség, pénzügyőrök, egyetemi hallgatók, diákok, vasutasok, postások, tűzoltók, hajósok, erdészek és bányászok részére: **Friedrich József** egyenruházati és hadfelszerelési intézete, egyenruha és uri szabósa. — A Dél-Alapítva 1893. vidék legrégebbi egyenruházati üzlete. Telefon 14.33.

— Egykor a félvilág isteneit égettük meg a tüzünkön, ma a saját máglyánk. No ennyi a különbség.

Csak ültünk a szó mellett, Ki merné illetni az ilyen multébresztő varázst. És vert a szó ajkán önkéntelen.

— Azokkal a tüzekkel kialszom, az ujjakkal nem vagyok rokon. Látjátok ott a Nagyszállás tetején. Tíz év óta rakatom minden este egy sirkő tövébe. Mások virágot, én tüzet teszek a sírjaimra.

Hallgattuk a soha nem sejtett dolgokat, rejteltmes, emberteremtő dolgokat, régieket, igazakat. Elmult életek eleven tüzen sirlátni mentünk Nagyszállásra. Sohase beszélt a sirokról, titkolta a titkukat.

— Ki van oda temetve, Bátyám?

Fúzy Ádám megrezzent.

— Oda? — Oda?

Ránk fürkészett és kimondotta.

— Oda, Bolond Mózsi, a — fiam.

Csak fejet hajtottunk. A küzdelem csendes megadásával folytatta halkán, szüirt szóval.

— Az ember olyan, mint az ucca köve. Minden átmegy rajta. Egyik szétporlik, másik állja.

Kicsit felderült. Valamit talált az életében. Mőhön vártuk.

— Hanem kifogtam rajtuk. Ki én. Huszonöt o. é. forint volt a fizetésem. Kérem, hogy javítsák. Ujra kérem, sokszor. Hiába. — Erre segéd tartást kérek. Egyszerűen kikacagtak. — Minek az? — De megmondtam én is; hogy amíg én koldulni járok, legyen valaki az irodán.

Miféle szédületes, izzó fejet cipelhetett nyolcvan évig ezen a világon. El akart szakadni az emlékeitől, de ezeket úgy nem lehet eltemetni, mint a saját árnyékát nem vághatja el a lábaitól.

Az élet sodorta el a fiát mellőle. Szegyenkezve vallotta meg.

— Egy csókot és egy piculát adhattam neki.

Egy csók és egy picula örökség. Vajjon melyikbe örült bele?

— Husz év múlva ilyen este a városba vivő uton találkoztam vele. Akkor már Bolond Mózsi volt. Sirt, mint az elátkozott.

Nem ismertem meg. Szálfa botját vonszolta, pupos háttal, roskatag inakkal tántorgott az erdő felé.

— Mi bajod testvér?

Megnézett merően. Arca, pusztá nyaka verejtékes volt az életerő kinos fáradtságától. A „testvér” szó megkapta.

— Őszintén mondtad?

Szinte ellenségesen bujt bele az arcomba.

— Őszintén.

Erre felkacagott égrefacsart ábrázattal.

— Akkor te bolondabb vagy, mint én.

Még robusztusabbá szélesedett a sötétben, mint az átokmondó, ki hirtelen kővé vált. Megrázkódtam és enyhíteni próbáltam.

— Miért mondtad?

Ökölrel visszamatatott a városra, végső, dühös erővel visszavágta a botját, suhogva kalimpált a fadarab az uton.

— Hazugság. Nincs testvér.

Magammal vittem. Ziláltan panaszkodott.

— Nincs annyi becsület a világon, hogy egy piculát kapjak.

Távolabb nekem esett.

— Adj ennem.

Ordítva harsogta maga körül. A hegyek kettőzve verték vissza. Borzalmas alakja, termete fellázadott. Birkóztam vele, sirtam, kértem, ellökött utjából, felsegített, ismét majd agyonvert.

A falu szélén összeesett. Ki tudja mióta nem evett, de nem lopott. Nem lopott . . . soha.

Fúzy Ádám maga is kiáltott már. Halálformájú fejéből téboly nézett ránk. Támolyogva a leveles ládához ment. Avult papirost, divatból kimeut piculát vetett elénk.

— Itt van. A zsebemben kaptam.

A papiroson foszlott, alig betűzhető, sárga, gyermekirás.

— Ezen piculát apámtól kaptam.

Tehát a csók ölte meg a fiút, melyet valaha izlett.

Az öreg ember újra lecsillapodott.

— Mások virágot, én tüzet teszek a sírjára.

Dermedten gondolkodtunk. Nagyszállás tetején lobogott az áldozó tűz, pusztuló székelyek máglyája, mult idők rejtékirására világító jelkép, pogány miszterium titka, erdők disze, éjjel nyílt kövirózsa, csendes szépség, villágmeglejtő, becsület, szeretet-kereső éji világosság.

Fúzy Ádám felemelkedett. Botot, kalapot vett. Titkon mentünk a nyomán és láttuk, hogy Nagyszállásra megy. Odafent ki fogja tárnai kezét a tűz fölött és szépen leroskad melléje. Holnap új kérdést tesz és esodálkozni fognak a faluban, hogy honnan veszi a tudományát.

Nyirő József.

Őszi reggel.

Valahol messze ködkürt bontogatja a csendet. Száraz sóhaj kél régi butorokból. A szobában nő a Gond. Két szürke ablak hüvösen, némán őrzi.

Az ablakon túl párás felhők, opálos folyó imbolygó szintje mosódnak egybe. Mint óriás titokfelhők kormos uszályok nehezülnek a vízre.

A parton, a hídon, szűk utcasorok közt kopott emberfoltokat nyel el a távol.

Az ólmos ég unottan ősit a nyirkos utak hig sarára.

Az ősz sűrű, lomha ködén csak néha üt rést a fény, hogy álmos háztömbök közén átcikázzon.

Szürke ég, szürke házak, szürke emberek s a szoba csendjén szürke fétomdty.

Reggeli kőzsa szellő fodrozza a ködöt. Csipős ujjakkal könnyeket sajtol a szemből, a ködből.

Az ablak üvegén vízcsepp koppan. Céltalanul cseppen alá. Félősen didereg a homályosra izzadt üvegen, míg reszketve alászáncázik, csillogó sávot hagyva maga után.

Az első után több is érkezik gyors sietősen. A vízbarázdás ablakon fekete fák szikkadt ágai intenek be. A szoba csendje halott ujjak — száraz ágak — intésére figyel. Fekete ágak bólogatnak:

„Elmulik minden, az öröm, a bánat, a könny, a jaj — a kacagások.

Elmulik minden. És akkor végre tegnapi ióra. rosszra, mai gondra megérkezik a végső este, vág-telen reggel . . . Végtelen, ájult, borongó szürkéség”.

Őszi reggel . . . A szoba csendje hüvökre tárad. mig nő a Gond. Két szürke ablak némán őrzi.

Szamos.

Holzer-cukrászda

Jókai-u. 6.

Egyetemi hallgatóknak árkedvez-

mény. — Egyetemi hallgatók kedvenç találkozó helye.